

מסורת הש"ס

- (א) [נעיל גט: ושי"ג]
(ב) [בכורות פ"א, ג] ימנות
סו: גיטין לה קדושין מב,
(ד) [גיטין ג'ג: א] (ס) נעיל
פד: ושי"ג, (ו) נעיל ג',
(ז) [דף ג'ג: א] (ח) [ג'ג: ד] ד"ה
אלמנה ושי"ג.

הגהות הב"ח

- (א) גמ' ד"א"ב מה כח
ב"ד: (ב) תוס' ד"ה
ובוררין וכו' כגון דתרווייהו
לריס, י"ב בפ"ק דב"ב דף
נ"ב וע"ש:

מוסף רש"י

האומר לשלוחו צא
ותרום, ראה לעיל ג'ט
ג' להבי אמהדתיך.
שאלתו דעמי שכן
היה רגיל לתרום שכן
שארמתי (בכורות פ"א, א).
יתומים, קטנים (בבמות
פ"ד, ג'טין פ"ד, ובורר
להם חלק יפה. כל
אפטרופוס יבור חלק
יפה של, שמואל ר' יחי
התקנים שיש (שם וכו' ע"ז)
יבמות (שם), הגדיל.
היתומים, יכולין למחות.
ומהניא חלקה לפירות
דעד מחלה (שם), מה
בה ב"ד, שמיט להס
אפטרופוס (גיטין פ"ד, ג'
כדברי חכמים, שזו
אומרים שם הדינים
שמיטה שמוט לו הומו
שמוט מכין בטל (גיטין
ג'), טעה בדבר משנה.
שמיטה מפורשת שמיטה
בה (סנהדרין פ"א, ג'טעט
מאי דכדכ המשנה (שם)
ג'). חזון, אין דין
לגמרי וחזון (שם) מחזיר
את הדין ואינו משלם
בכחו, דכין דכדכ מפורש
הוא אין דין (שם)
אומלתא דבינה.
(א) שדה יתומים למונות
או למונות וקבלה עליה
אחריות, אחריות איתמי.
אחריות לקוחות חזון על
היתומים, שהרי עליהם היה
החזון (ענין פ"א).

תוספות ר"ד

רבא א"ר שליח כדדיין
ורש"ב"ב אמר ר"ד שליח
כאלמנה רבא א"ר שליח
כדיינים מה דיינים לאו
לדידהו אף שליח נמי לאו
לדידהו לאפוקי אלמנה
לדידהו הלכך איבעיה לה
לדיוקא וקנסין לה לבטל
בכרה באונאת משנה ור"ש
ב"ב א"ר שליח כאלמנה
מה אלמנה יחידה אף
שליח יחידה לאפוקי ב"ד
דרכים ניהו והל' שליח
כאלמנה. ודוקא הממשל
היתומים מבטלין מקח
בכ"ש אם פחתה אבל
אם הותרו אין הלוקח
יכול לבטל המקח בכ"ש
אלא דינו כלוקח מב"ה:
כתב רב האי גאון ז"ל
בשערים של מקח ומכר
(א) שחבר שליח כאלמנה
בשעתו וצריך ג' הדינות

- (א) הוא כפסד התקח שלו
בענין ו' ע"ש, (ב) ע"י בתמי
לאן ד"ה רבא משיב בשם
הרש"ס.

אלמנה ניוזנת פרק אחד עשר כתובות

ק.

לאו לדידהו. לאו לזוך עצמן מוכרים: צ"ח דין מעמידין להן
אפטרופוס. לכל אחד ואחד מן הקטנים: וצוררין להם. כל
אפטרופוס לתינוק שלו: אי דלא עשו. למה ימחו: ברוחות. טוב
לי לטול חלקי במוצא שיש לי אללה שדה שפלה לי מצית אצי אחי:

והחזיר רבי את המעשה. דנראה

צעניו טעם הגון מה שנינו בשמנתו
א"כ מה כח ב"ד יפה: לימא דהא
פליגי. רב דמי ורב ספרא רב דמי
סבר דין הטועה דצבר המשנה שלא
עשה כמשנה חזר ולא אמרי' מה
שעשה עשו וישלם מציתו אלא בטועה
בטיקול הדעת כמו שפירש בנדרה"ק
והאי נמי דבר משנה הוא שאע"פ
שנחלקו חכמים על רבן שמעון הרי
נתן טעם לדבריו ורב ספרא שאינו
שונה עשה והחזיר סברא אס עשה
לא היה יכול לחזור: אחריותא
איתמי. אס נמלאת השדה גזולה או
משועבדת לאחר וטרפה מן הלוקח
בזבון חזר הלוקח על היתומים
שהאלמנה שליח של יתומים יתומים
וכן צ"י דינא דוצין. שדה יתומים
למוון האשה והצנות אחריות איתמי:
כל

רבא אמר ר"נ שליח כדדיין רב שמואל
בר ביסנא אמר ר"נ כאלמנה רבא אמר ר"נ
שליח כדדיין מה דיינין לאו לדידהו אף
שליח נמי לאו לדידהו לאפוקי אלמנה
לדידהו רב שמואל בר ביסנא אמר ר"נ
כאלמנה מה אלמנה יחידה אף שליח יחיד
לאפוקי ב"ד דרכים ניהו "והלכתא שליח
כאלמנה ומאי שנא מהא דתנן "האומר
לשלוחו צא ותרום תורם כדעת בעל הבית
ואם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם
בבינונית אחד מחמשים פחת עשרה או
הוסיף עשרה תרומתו תרומה התם "כיון
דאיכא דתורם בעין רעה ואיכא דתורם בעין
יפה א"ל להבי אמהדתיך אבל הכא שעותא
הוא א"ל לא איבעי לך למיטעי אמר רב
הונא בר חנינא אמר ר"נ הלכה כדברי חכמים
ולית ליה לר"נ מה כח ב"ד יפה "והאומר

ר"נ אמר שמואל ב"יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן ב"ד מעמידין להן
אפטרופוס ובוררין להם חלק יפה הגדילו יכולין למחות ור"נ ידידה אמר
יהגדילו אין יכולין למחות (א"כ מה כח ב"ד יפה לא קשיא יהא דטעו הא
דלא טעו אי דלא טעו במאי יכולין למחות ברוחות "כי אתא רב דימי אמר
מעשה ועשה רבי כדברי חכמים אמר לפניו פרטא בנו של רבי אלעזר בן
פרטא רב בנו של ר' פרטא הגדול א"כ מה כח ב"ד יפה והחזיר רבי את
המעשה רב דימי מתני הכי רב ספרא מתני הכי מעשה וביקש רבי לעשות
כדברי חכמים אמר לפניו פרטא בנו של רבי אלעזר בן פרטא בן בנו של
ר' פרטא הגדול א"כ מה כח ב"ד יפה לא עשה רבי את המעשה לימא בהא
קמיפלגי "מר סבר טעה בדבר משנה חזר ומר סבר רבי חזר לא רב"ע טעה
בדבר משנה חזר ומר סבר הכי הוה מעשה ומר סבר הכי הוה מעשה
א"אמר רב יוסף ארמלתא דובינה אחריות איתמי וב"ד דובין אחריות איתמי
פשימא אלמנה לא איצטריכא ליה כי איצטריך ליה כי דינא מהו דתימא
כל

רבא אמר ר"נ שליח כדדיין. מה שפירש בקונ' שליח סתם משמע
דאפי' שליח דעלמא וקשה לר"ת דלעיל אר"נ אבל טעה שליח
לא דא"ל לתקוני שדרתיך ועוד הקשה דכריש האיש מקדש (קדושין מז:
ושם) אר"נ האמין שחלקו נלקחות דמי פחות משמות נקנה מקח אמר
רבא הא דלמרת פחות משמות נקנה
מקח לא אמרין אלא דלא משוי שליח
אבל משוי שליח לא דא"ל לתקוני
שדרתיך ולא לעיית אלמא צשלתי
אפי' בפחות משמות מקחו בטל דדוזה
רצונו שמואל דהתם רבא לפי סברתו
קאמר אבל רב נחמן לא ס"ל ופי'
ר"ת דהכא מיירי בשליח דדיינים דאלים
כמו טפי ומכור קיים עד שמוט ונ"ל
דהכא איירי אפי' בשליח דעלמא
ולעיל דלמר ר"נ דמאי א"ל לתקוני
שדרתיך ציתר משמות איירי והלא
דקדושין הכי פירושא הא דלמרת
פחות משמות נקנה מקח ואין צריך
להחזיר אונאה לא אמרין אלא דלא
משוי שליח אבל משוי שליח מצי א"ל
לתקוני שדרתיך לענין זה שצריך
להחזיר האונאה ומ"מ המקח קיים
והא דלמר ר"נ שליח כדדיינים היינו
לענין הא דמקח קיים אבל האונאה
צריך מיהא להחזיר וכן הדיינים דאין
כח ב"ד יפה כלל טפי מצשלתי
דעלמא: ופ"א שנא מהא דתנן ב"י.
הכי פריך אלמא צמידי דעביד שליח
טעה אמרי' למעשה שלו קיים הכי
נמי הוה לן למעשה הכל דעפחות
משמות צשלתי ממקור קיים:

מה אלמנה יחידה. אע"ג שיש
לה צ"ד הדיוטות כדאיתא
בשילהי אלו מציאות (נ"מ דף ג' וס'
מ"מ כחד חשיב להו: אמר ר"נ
הלכה כדברי חכמים. צריש האיש
מקדש (קדושין מז: דף ג') גרסי' אמילתא
דרב נחמן לא דלמדין יתר משמות
בטל מקח לא אמרין אלא דלא אמר
נפלוג צשומא דצי דינא אבל אמר
צשומא דצי דינא רש"ב"ג. אומר מכרן קיים ומייתי ראייה השתא ממיילתא
דרש"ב"ג וקשה לר"ת דהכא פסיק רב נחמן גופיה הלכה כדברי חכמים ועוד דמסיק צתר הכי והא דלמרת שמוט קנה ומחזיר אונאה
לא אמרין אלא צמטלעלי אבל צמקקעי לא דאין אונאה לקרקעות משמע דוקא צשמות אבל יתר משמות יש אונאה לקרקעות ולעילי'
הוכחתי מההיא דהמקבלי (נ"מ דף ג' וס'). ומההוא דירושלמי דאין אונאה לקרקעות אפי' ציתר משמות עד פלגא הלכך נראה לר"ת כמו
שזכר צינו מנהלל והלכות גדולות ורב אלפס דלמרת שמוט קנה ומחזיר אונאה לא אמרין אלא דלא אמר נפלוג צשומא דצי דינא
אבל אמר נפלוג צשומא דצי דינא מכרן בטל דהא תנן שום הדיינים שפחתו שמוט כו' מכרן בטל ומרצנן מייתי ראייה והא דלמרת יתר
משמות בטל מקח לא אמרין אלא צמטלעלי אבל צמקקעי אין אונאה לקרקעות אפי' ציתר משמות עד פלגא: והא אמר ר"נ אמר
שמואל ב'ו'. אי לאו דפסיק הלכה כחכמים לא הוה קשה מידי מהא דלמר ר"נ שליח כאלמנה אפי' מיירי בשליח דיינין דלא שייך
בדיינה כל כך מה כח ב"ד יפה כמו באפטרופוס. מ"ר: וברוררין להם חלק יפה. היה רבי רגיל לפרש מדנקט לשון צוררין
אלמא בלא גורל איירי דאי בגורל מאי צוררין שייך כאשר יפול הגורל כן יהיה ומתוך כך היה אומר דאפילו מילתא דשייכא ציה גוד
או אגוד כגון דתרווייהו צריכי (א) להאי ולהאי חולקין להם אס ישר צענייהם שהרי העמידו אפטרופוס צמקוס יתומין לחלוק צין
שניהם בלא שומת צ"ד ובלא גורל וצורר כל אפטרופוס יתום יתק בלא גורל מה שירא ומאי דקאמר נמי אולי תרי מינייהו ופלגי למאי דמפשי
ועוד דהא דקאמר צתר הכי צמאי יכולים למחות צרוחות הל"ל יכולין למחות צמילתא דשייכא ציה גוד או אגוד ומה שמדקדק נמי
בצוררין בגורל נמי שייך לשון צוררין שלא יחלקו צענין רע לתת לאחד שמי שדות מרוחקות זו מזו ומיהו אומר רבי דאין זו קושיא א
דלא אמר יכולין למחות בגורל או אגוד דה"נ הוה מצי למימר יכולין למחות כשטעו צפחות משמות אלא צרותא נקט דאפי' צרוחות יכולין
למחות. מ"ר. והא דלמר צפרק צית צור (נ"מ דף ג' וס') שני אחין שחלקו וצא להם אח ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל
אמר מקמציין ומפרש רצונו שמואל מקמציין שכל אחד יתן לו שליש מחלקו ופריך לרב דלמר בטלה מחלוקת אלא מעתה הני צי תלתא דקיימי
ואולי צי תרי מנייהו ופלגי ה"נ דבטלה מחלוקת ופי' רצונו שמואל דעל כרחק לא בטלה מחלוקת מדאמר ליה רבי אבא צשילתי אלו מציאות
(נ"מ דף ג') לרב ספרא דפליג בלא דעת דאסור זיל איתמי תלת דפלגת קמייהו א"ר תרי מגו תלתא ולא נהירא לר' שהרי היכי קאמר
מקמציין שיתן לו כל א' מה שירא מחלקו הס נטלו בגורל והוא יתק בלא גורל מה שירא ומאי דקאמר נמי אולי תרי מינייהו ופלגי למאי דמפשי
ר"ת בצוררין בגורל קאמר היכי מהניא התם חלוקה בלא דעתא דאידך דהכא משמע דדוקא גצי יתומין מהני משום דכח ב"ד יפה אע"פ שיש
לחלק דלפי שאלו יתומין קטנים ואין אחד תוצע לחלוק אבל אס היה אחד מהם תוצע לחלוק כי התם בלא כח ב"ד חולקין מיהו לא משמע הכי
ומה שהציא ראייה מאיסור ומרב ספרא לא דמי דהתם צמטלעלי אבל צמקקעי דאיתא קפידא צרוחות לא ונראה לר' לפרש מקמציין כגון
שהיה להם שלש שדות ולקחו האמין כל אחד שדה והשלישי חלקו בגורל וכשצא אחיהן יפילו גורל בכל השדות ובאיהם שיפול הגורל צי יחזה
צענין זה לא בטלה מחלוקת שאם יפול השדה השלישי לחלקו וכו' השנים צמלקס הראשון וכן אולי צי תרי מינייהו דפלגי כו' שהגיע לזה שדה
אחת ולזה שדה אחת והשלישי נשארה פשיטא שכשיצא השלישי ויפול גורל על כל השדות אס תפול אותה שדה לחלקו וכו' האחרים צמלקס.
מ"ר: פרטא בנו של רבי אע"ז בן פרטא. פי' דהוא בן צנו של רבי פרטא הגדול פרטא אצי של רבי אלעזר הוא וקיים של זה:

מה א מיי פ"ג מהל'
מכירה הלכה ט
ופ"א מהל' שומפין הלכה
ג סמך עשין פ"ב ולאו קע
טוע"ה אר"ע ס' קד
סעיף ו טוע"ה ח"מ ס'
קט סעיף ו:
מו ב ג ד מיי פ"ג מהל'
תחלות הל' ד סמך
עשין ו טוע"ה ח"מ ס'
רפט סעיף א:

תוספות ר"ד (המשך)

כאלמנה וטעוהו בכל שהו.
ואינו ג'ל דלא פסיק
תלמודא שליח כאלמנה
בשעתו ולא לענין
ג' הדינות דכין וברשות
ב"ה קעביד הוא לבדו יכול
למכור כבי' אבל אלמנה
שהיא מוכרת שלא ברצון
היתומים היא שצריכה
בפני ג' ואין השליח
דומה לאלמנה בזה: ואי
קשיא דרבא אדריבא דהכא
אמר שליח כדדיינים וטעוהו
הכא (ג) תלמודא שליח
קשיא דרבא אדריבא דהכא
אמר שליח כדדיינים וטעוהו
הכא (ג) תלמודא שליח
אמר דטעוהו דשליח
בכ"ש. הכא אמר משום
דר"נ רבי' והתם אמר
ירי' דאיהו סבר דמסיק
הכא (ג) תלמודא שליח
כאלמנה: אמר ר"ה ב"ח
אר"נ הל' כדברי חכמים
לעיל ר"ל מה כח ב"ד
יפה והא"ר איש יתומים
שבאו לחלוק בנכסי
אביו ב"ד מעמידים
להם אפטרופוס ובוררין
להם חלק יפה הגדילו
יכולין למחות ור"נ ידי'
אמר הגדילו א"ל למחות
א"כ מה כח ב"ד יפה
ל"ק הא דטעו הא דלא
טעו אי דלא טעו מה
יכולין למחות ברוחות.
פי' ש"ל א' לחבירו
טוב לי ברוח פ' שיש
שי שיה שפלה לי
מכח אבי אמי הלי' כר"נ:
אמר ר"י ארמלתא דובין
אחריות איתמא ובי'
דובין אחריות איתמי פי'
ואי לא משכחי נכסי
ליתמי מפסדי לקוחות.
ופי' המורה אחריות
איתמי אם נמצאת השדה
גזולה או משועבדים
ואחר טרפה מן הלוקח
ונ"ל שם נמצאת השדה
גזולה ול"ל נכסי ליתמי
לא מפסדי לקוחות דובין
מקח טעות והדרי וזבני
ומהדרה אלמנה או ב"ח
דפרעו ליה ב"ד מעות
ללוקח דאציגיל מילתא
שאלא ה' מכרה מכר אבל
אם טרפה ממנו ב"ח של
יתומים או דאי מפסדי
הלוקח: (פשיטא. פי' דאי
דאחריות איתמי שהיו הן
הן הנשכרים במכירה זו
שפירעית את חובם אלמנה
לא איצטריכא ליה למכור
פי' אצטריך ליה למכור
ב"ד סדיא כל דובין
ב"ד ארענא דנפיק עליה
קלא קמיל'. פי' פשיטא
דאי אחריות איתמי
היא שהיו הן הנשכרין
במכירה זו שפירעית את
חובם. ומהדר אלמנה
דאי לא איצטריך ליה
למכור כי איצטריך ליה
למכור ב"ד סדיא כיון